

Місце бібліотеки в інформаційно-культурному просторі мого міста

Обласна універсальна наукова бібліотека ім. О. Ольжича

Науково-методичний відділ

Соціологічні вивчення в бібліотеках

Житомирщини

Вип. 12, ч. 3

Місце бібліотеки в інформаційно-культурному просторі мого міста

/за результатами аналізу фокус-груп/

Житомир

2017

Місце бібліотеки в інформаційно-культурному просторі мого міста/селища [Текст] : за результатами аналізу фокус-груп / ЖОУНБ ім. О. Ольжича, Наук.-метод. відділ ; [уклад. Г. Г. Козаченко, О. В. Люблянська] ; ред. вип. Г. Й. Врублевська. – Житомир, 2017. – 29 с. – (Соціологічні вивчення в бібліотеках Житомирщини ; вип. 12, ч. 3).

У виданні представлено результати аналізу проведених фокус-груп в бібліотеках міст Бердичів, Коростень та Новоград-Волинський Житомирської області.

© Житомирська обласна універсальна
наукова бібліотека ім. О. Ольжича
Уклад. Г. Г. Козаченко, О. В. Люблянська
Ред. вип. Г. Й. Врублевська

Пропонуємо вашій увазі третю частину чергового випуску рубрики «Соціологічні вивчення в бібліотеках Житомирщини», присвяченого аналізу досліджень, що були проведені в 10 бібліотеках області та мали на меті вивчити думку представників громади певного населеного пункту стосовно послуг бібліотеки та перспектив її діяльності в галузі освіти, інтелектуального розвитку та культурного дозвілля дорослого населення.

Вивчення думки мешканців дев'яти населених пунктів Житомирщини проходили в рамках обласного проекту «Центр освіти дорослих як платформа розвитку місцевої громади», який реалізується ЖОМГО «Паритет» у партнерстві з ЖОУНБ ім. О. Ольжича і є частиною всеукраїнського проекту «Замінімо мури відчиненими вікнами» за підтримки Інституту з міжнародного співробітництва Німецької асоціації народних університетів (DVV International), Громадської організації «Інформаційно-дослідний центр «Інтеграція та розвиток» та Міністерства закордонних справ Німеччини. До другої частини включено результати аналізу фокус-груп, що проходили у центральних районних бібліотеках Баранівського, Овруцького та Олевського районів Житомирської області.

Першу та другу частини випуску можна знайти на сайті ЖОУНБ ім. О. Ольжича.

Частина 1: <http://lib.zt.ua/ua/published/node/160>

Частина 2: <http://lib.zt.ua/ua/published/node/161>

Звіт про роботу фокус-групи в м. Бердичеві

Місце: Бердичівська центральна міська бібліотека

Дата: 19.10.2016

Модераторка: Альона Уяздовська

I. Стислий опис

А. Тема: Місце бібліотеки в інформаційно-культурному просторі мого міста.

Мета: Вивчити думку представників громади стосовно послуг бібліотеки та перспектив її діяльності в галузі освіти дорослого населення.

Б. Учасники :

- чоловіки – 3
- жінки – 12

вік: 15-60 рр.

В. Логістика фокусної групи:

Ігор, оператор шовкографії

Валентина, провідний бібліотекар Бердичівської міської центральної бібліотеки

Альона, бібліотекар Бердичівської міської центральної бібліотеки

Людмила, провідний методист Бердичівської міської ЦБС

Тетяна, в/о директора Бердичівської міської ЦБС

Олена, практикуючий психолог

Наталія, пенсіонер

Анна, учениця, активна учасниця молодіжного центру «М-Формація»

Людмила, член БМГМО «Молодь обирає життя»

Валентина, пенсіонер, волонтер з підготовки до ЗНО на базі «М-Формації»

Матвій, учень, користувач Бердичівської міської центральної бібліотеки

Наталія, практикуючий адвокат

Лілія, вчитель, волонтер з підготовки до ЗНО на базі «М-Формації»

Дем'ян, вільний художник

Марія, перукар.

II. Загальні питання

- **Чи достатньо можливостей у Вашому населеному пункті для культурного дозвілля та інтелектуального розвитку?**

Присутні у своїх висловлюваннях зійшлися на тому, що у місті періодично відбуваються культурні події, але їх, на жаль, дуже мало. Однозначно усі винесли вердикт, що центром проведення дозвіллевого часу для них є центральна бібліотека. А з огляду на те, що останнім часом бібліотека зазнала змін на краще (сучасний капітальний ремонт, покращення матеріально-технічної бази, придбання нових книг), бібліотека перетворилася на один із оновлених культурних центрів міста, куди із задоволенням йтимуть усі верстви населення. Лілія, психолог: «Мені, як людині дорослій, хотілося б більше інтелектуального спілкування, і тепер в нашій оновленій бібліотеці можливостей достатньо, раніше такому закладу радянського типу цього не вистачало». Запрошені згадали музичну і художню школи, які активно працюють з дітьми, Будинок дітей та юнацтва «Творчість», в якому проводиться різна гурткова робота лише для дітей; Палац культури ім. О.Шабельника, в якому також ведеться гурткова робота, окрім того, заклад постійно влаштовує заходи до різноманітних свят. У стінах Палацу часто відбуваються вистави різних приїжджих театрів та концерти відомих співаків. Але, не зважаючи на велику кількість можливостей для культурного дозвілля, всі погодились, що місця для живого спілкування на безкоштовній основі для молоді, дорослих людей та пенсіонерів, окрім бібліотеки, на жаль, немає.

- **Чого, на Вашу думку, не вистачає?**

Модераторка запропонувала кожному відверто відповісти, куди б він з радістю пішов у вільний від справ час. Хоча вік присутніх коливався від 15 до 60

років, усі одноголосно визначились – не вистачає живого спілкування в реальному житті.

- **Яким в ідеалі Ви бачите культурний простір Вашого міста?**

На жаль, учасники зібрання не відповіли точно на поставлене запитання, а натомість почали мрійливо розповідати про зустрічі, які їм раніше були до вподоби.

- **Які освітні та культурні заходи Вам більше до вподоби?**

Альона, психолог: «От я з радістю вчора прийшла на поетичний телеміст, що проводила бібліотека, та отримала масу задоволення. Коли я прийшла сьогодні на роботу, мені сказали: «Альона, ти просто світишся!». «Свічуся» від того, що побувала у тому просторі, де мені комфортно, де були люди, які дихали зі мною одним повітрям. На жаль, у нас немає так званих «клубів за інтересами». Раніше при ЖЕКах були такі клуби. Хтось грав у шахи, хтось займався чимось іншим».

Лілія, вчитель. «Я б з радістю на зустрічах за інтересами поділилась секретами консервування».

Матвій, учень : «У мене є друг, якого навіть батьки не відпускають увечері гуляти, бо нема куди йти, кажучи: «Посидь краще в комп'ютері». А я б з радістю сховався би на футбол, мені подобається і грати, і вболівати. Ще ми з друзями одного разу організувалися і влаштували квест по всьому місту».

Валентина, пенсіонер: «Я б з радістю продовжила ту добру традицію, яка склалася в цьому гарному намоленому місці – обговорювати літературні новинки, влаштовувати різні літературні вечори. Я розмовляла зі своїми подругами, вони запевнили, що з радістю прийдуть і щось своє прочитають, і послухають інших».

Людмила: «Мені було б цікаво відвідувати жіночий клуб і поговорити на цікаві жіночі теми».

Аня, учениця: «А я думаю, що треба влаштовувати майстер-класи, різні зустрічі з відомими людьми: співаками, поетами і т.д., коли вони приїжджають,

забрати їх до «М-Формації» на 20 хвилин, аби поспілкуватись, пофотографуватись. І дуже хочу, щоб Школа екскурсоводів відновилася».

Альона, психолог: «Багато років тому назад у нас був клуб любителів кіно, хотілося б, аби щось схоже відкрилось і зараз. Ну і, звичайно, цікаві семінари і тренінги. А ще була б рада, якби у нас відбувались заняття для дітей з особливими потребами та для їх батьків».

Людмила, методист ЦБС: «Батьківська субота» – це коли старші займаються в одній кімнаті, а діти – в іншій. А особисто мені хотілося б, аби була така собі група здоров'я на базі нашої бібліотеки. Щоб можна було трохи повправлятися фізично, відчути своє тіло».

Марія, перукар: «Зустрічі з представниками салонів краси, медпрацівниками, одним словом – з фахівцями. Зараз стільки цікавої інформації, що просто не встигаєш за нею слідкувати. Тому хотілося б дізнаватися про різні новинки. Зараз почався холодний сезон, доречними були б поради, як зберегти своє здоров'я».

Лілія, вчитель: «Посиденьки на тему: «Розкажи про себе», на яких люди розповідали б про своє хобі».

Дем'ян, вільний художник: «Доповнюючи вас, хотілося б зробити акцент на українізації, автентичності. Куди б я хотів сходити разом – це якісь старі будівлі, полукатакомби, задля того, аби доторкнутися там до історії і невимушеності, легкості».

Ігор, робітник: «Театральні курси для молоді з подальшим розвитком. Наприклад, зіграти на сцені місцевого майбутнього театру».

- **Яким чином Ви дізнаєтесь про заходи, що відбуватимуться в бібліотеці? Чи цього достатньо? Як, на Вашу думку, можна покращити «інформативну політику» бібліотеки?**

Про заходи у бібліотеці всі дізнаються з телефонних дзвінків, які надходять від самих бібліотекарів. Думки щодо інформативної політики були різні, бо для кожного зручний свій спосіб отримання інформації. Ось перелік

тих, що звучали: афіши, реклама по радіо, сторінки в різних соціальних мережах, великий стенд з анонсами про заходи біля бібліотеки та центрального універмагу.

- **Який час для проведення заходів буде для вас зручнішим?**

Всі майже одноголосно погодились, що зручний післяробочий час о 17.00-18.00 або у вихідні дні.

- **Що Ви знаєте про так зване «3 місце»?**

Відповідь на це питання присутні не змогли дати. Тому модераторка пояснила, що це те місце, де людина зможе отримати після роботи і домашніх справ заряд позитивних емоцій та енергії особисто для себе.

- **Чи може бібліотека стати таким «3 місцем», як Ви вважаєте? Що, на Вашу думку, потрібно зробити, щоб перетворити бібліотеку у справжній інформаційний, культурно-дозвілєвий центр?**

Декілька присутніх зауважили, що бібліотека вже є «намоленим місцем», тобто сміливо може претендувати на звання «3-го місця», хтось «дуже надіється на те, що так станеться з нашою центральною бібліотекою», бо всі знають, що окрім отримання цікавих книг, тут можна стати учасником гарних заходів. Присутні вірять в те, що і надалі заходи ставатимуть все цікавішими, і як результат – відвідувачів бібліотеки побільшає.

- **Яких послуг не вистачає в бібліотеці? Від яких послуг, на вашу думку, краще відмовитись?**

Були запропоновані варіанти: створити «Клуб для «чайників», до Школи екскурсоводів» залучати не лише молоду аудиторію, але і більш старше покоління. Одноголосно усі згадували часи платних послуг, коли за кошти, отримані за надання певних послуг, можна було придбати нову літературу. Крім того присутні зійшлися на тому, аби було доречно започаткувати на базі бібліотеки дійство, яке могло б згуртувати і старих, і малих. Під час обговорення

вирішили найближчим часом «стартувати» з культурно-мистецьким фестивалем з регулярними зустрічами раз у місяць.

- **Чи готові Ви стати волонтером бібліотеки задля втілення Ваших ідей, пропозицій тощо в життя? Що Ви готові зробити для цього?**

Більшість учасників зібрання є творчою групою нашої бібліотеки. Нові «залучені» із задоволенням та готовністю дали відповідь: «Звичайно, так».

III. Висновки та пропозиції

Хочеться зазначити, що розмова була дуже активною. Усі присутні зацікавлені в бібліотеці як в «третьому місці». Зустріч відбулось у теплій, майже домашній атмосфері.

IV. Загальні спостереження

- **Загальні теми та тенденції у відповідях**

Загальна тема, яка об'єднувала всіх, це чого не вистачає кожному для особистого проведення дозвілля, тому при першій же можливості присутні розповідали про свої бажання, мрії чи проблеми

- **Групова динаміка**

Усі присутні були дуже активними. Байдужим не залишився ніхто.

- **Тон дискусії**

Розмова була відверта, інформативна та конструктивна. Переважав активний завзятий тон. Було відчутно, що усі присутні небайдужі до рідного міста та бібліотеки.

Звіт про роботу фокус-групи в м. Коростені

Місце: Коростенська центральна міська бібліотека ім. М. Островського

Дата: 12 жовтня, 2016 р.

Модераторка: Олена Люблянська

I. Стислий опис

А. Тема: Місце бібліотеки в інформаційно-культурному просторі мого міста.

Мета: Вивчити думку представників громади стосовно послуг бібліотеки та перспектив її діяльності в галузі освіти дорослого населення.

Б. Учасники: 10

- чоловіки – 1
- жінки – 9

вік: від 30 до пенсійного віку

В. Логістика фокусної групи:

Людмила, бібліотекар шкільної бібліотеки

Олена, бібліотекар шкільної бібліотеки

Людмила, бібліотекар шкільної бібліотеки

Віра, бібліотекар ПТУ, педагог за освітою

Ольга, пенсіонерка, активна читачка бібліотеки, член спілки журналістів України

Сергій, юрист, музикант, поет, автор пісень, активний учасник бібліотечних заходів

Інеса, журналіст Коростень-медіа

Тетяна, директор центру позашкільної освіти

Валентина, педагог-організатор центру позашкільної освіти

Іванна, методист центру позашкільної освіти, не є користувачем бібліотеки.

(На заході також були присутні директорка та методист міської бібліотеки)

II. Загальні питання

- **Чи достатньо можливостей у місті Коростені для культурного дозвілля та інтелектуального розвитку дорослої людини?**

Прозвучала думка, що таких можливостей не достатньо, немає куди піти, «окрім до колег у гості». Одна з учасниць, працівниця центру позашкільної освіти, стосовно культурного дозвілля у місті висловила, що «саме від мене багато залежить, щоб місто розвивалося і я разом з ним», «багато що залежить від нас, тому що вимагати, щоб хтось щось зробив, досить важко». Згадували відсутність у місті театру і кінотеатру, але, на думку учасників, «один кінотеатр чи театр не вирішить всіх питань». Наводилися приклади гастрольних вистав і концертів, в тому числі тих, які не зібрали залів. Прозвучала думка: «Навіть, якщо є якесь культурне дозвілля, ми не всі можливості використовуємо». Один з учасників висловився, що в місті трохи заангажований культурний простір, тому що «все поділено: тут освіта, тут бібліотека, там будинок культури чи хтось іще».

- **Чого, на Вашу думку, не вистачає?**

Говорили про фінансові перешкоди для відвідування культурних заходів, дехто ж зізнавався, що навіть не знав про згадувані концерти чи події. Багато з учасників скаржилися, що в місті немає книжкового магазину. Одна з учасниць висловила думку, що в місті немає клубу для старших людей, де можна було б поспілкуватися, пограти в шахи чи шашки... Прозвучали також думки, що для того є Будинок культури, однак після обговорення з'ясували, що то є заклад, де проходять суто заходи, а в інший час він не є доступним населенню. Одна учасниця зауважила, що мешканці не мають можливості познайомитися і поспілкуватися з творчими людьми та письменниками міста, бо бібліотека, де проходять такі заходи, не в змозі вмістити багато людей.

- **Яким в ідеалі ви бачите культурний простір міста?**

Була висловлена думка, що необхідне культурне дозвілля для людей різного віку і зайнятості. Також учасники говорили про те, що місту потрібний творчий клуб, в якому могли б збиратися всі – поети, музиканти, тобто творчі особистості. «Повинно розвиватися відкрите спілкування, довір'я в плані творчого спілкування, більше товариських стосунків». Але цим, на думку цього учасника, повинна опікуватися міська влада чи управління культури.

Продовжуючи тезу про творчі клуби, одна з учасниць навела приклад міської поетичної спілки «Древлянка», до заходів якої може долучитися кожен, але молоді там немає. Прозвучали роздуми: «Якщо я комусь скажу, що він ПОВИНЕН туди піти, чи піде ця людина? Вона нікому нічого не повинна». Питання примусової участі у заходах навпаки відвертає людей від них: «Якщо є ініціатива щодо створення будь-чого, навіть посиденьок..., то рушійною силою є саме ініціатива. Коли ініціатива працює, то до неї будуть долучатися. Коли ми проводимо наші заходи, якщо у нас горять очі, то за нами йдуть ті, у кого теж горять очі. А той, хто проходить повз, бачить, що йому треба сюди, бо він може пропустити дуже серйозну справу свого життя...

Знайти ресурси, насправді, не дуже важко. Ми в тому році робили проект створення хіміко-технічної лабораторії в місті для дітей. Цей проект майже рік у нас лежав у шухляді, але знайшлися люди, які його фінансували, і з вересня ця лабораторія вже працює. Це була наша ініціатива... і знайшлися десятки тисяч гривень і люди, які захотіли вкласти в це. СПОЧАТКУ НЕ МАЛИ БУТИ ГРОШІ. СПОЧАТКУ МАЛА БУТИ ІДЕЯ, РОЗВИТОК ЦІЄЇ ІДЕЇ, А ПОТІМ ВЛАСНЕ – РЕЗУЛЬТАТ».

Вже наприкінці обговорення одна з учасниць висловила, що вважає своє місто активним, та їй би дуже хотілося, щоб Коростень став кращим, тому «Якщо буде щось нове, то все направляйте сюди – все в Коростень, в Коростень, в Коростень».

- **Які освітні та культурні заходи Вам більше до вподоби? Які ключові моменти вас приваблюють?**

Одна з учасниць висловила, що її приваблює участь у театралізованих заходах – бути актором, інша – що її приваблює знайомство з новими талантами. Висловлювалась думка, що людей приваблює практична сторона, наприклад, участь у тренінгу чи практичні рекомендації фахівців (наводився приклад психологічного тренінгу для батьків). Дехто висловив думку, що «дуже цікава форма – обговорення, тому що за допомогою обговорення досягаються нові рівні спілкування».

- **Як ви обираєте цікавий для вас захід з програми святкування дня міста?**

Одна з учасниць визнала, що її приваблює відпочинок з сім'єю, тому що в робочий тиждень дуже мало уваги вдається приділити дітям, і хочеться це компенсувати у вихідні дні: «Я обираю, коли можна поєднати відпочинок з друзями і родиною». Друга пані сказала, що хотіла б потрапити на рукодільний майстер-клас (наприклад, із виготовлення ляльки-мотанки) чи презентацію книжки, що стосується історії міста Коростеня чи Житомирщини, «або буду цікавитись тим, що мені потрібно для роботи».

- **Які освітні та культурні заходи Вам більше до вподоби?**

- лекція (буде цікава, «якщо крутий лектор»; інша учасниця навела приклад, як вона пішла на лекцію про Шевченка, в афіші якої було вказано, що «там буде те, чого ми не знаємо». «Я чекала весь час, щоб з'ясувати, що ж я не знаю... і нічого не почула». Для неї фраза в анонсі про можливість дізнатися нові невідомі факти спрацювала як «приманка»)
- майстер-клас (багато учасників визнали цікавим)
- дискусійні форми (можуть бути цікавими залежно від тематики)
- інтелектуальні змагання (викликали реакцію: «якщо хороші призи, то й команду ми наберемо», учасники згадали таку форму змагань, як квест, назвавши її цікавою)
- вечір-зустріч (думка учасників розділилася: спрацювати може як особистість письменника, так і тематика книги)

- мовні курси чи клуби з вивчення мов (приваблюють аудиторію за умови безкоштовності)
- жива бібліотека (ця форма викликала спогад однієї з учасниць, яка стала читачем першої в Коростені живої бібліотеки і висловилася, що для такого заходу треба дуже добре готувати «книгу», бо одна з «книжок» справила не дуже добре враження, не виправдавши її очікувань; слід зазначити, що на тому заході жінка була не тільки як «читачка» живої книги, вона привела для участі у заході групу молоді, тому відчувала відповідальність за те, які враження отримають студенти)
- спортивні змагання чи танцювальні (спортивні) заняття (обговорення цієї форми викликала розповідь однієї з мешканок міста про фітнес-клуб для жінок, який нещодавно закритися, не попередивши клієнтів; обговорення ситуації викликало ідею об'єднати клієнтів закладу на добровільних засадах, потрібно лише приміщення для занять; також пролунало зауваження, що в Коростені, на відміну від Житомира, немає дискотеки «для тих, кому за 30, а бажання танцювати є»)
- формат посиденьок чи вечорниць (викликав велику зацікавленість)
- гумористичний клуб типу «Кабачок 13 стільців», де б люди розповідали один одному смішні історії (ідею запропонував один з учасників)
- фестиваль (зацікавив формат заходу, де немає чіткої програми, а виступають всі бажуючі: поети, музиканти, митці – «щоб зберігалась атмосфера»)
- читання книжок вголос (викликало зацікавленість за умови артистичного читання, бо, за спостереженнями учасників, іноді навіть автори не дуже добре читають власні твори)
- клуб знайомств в бібліотеці.
- **Звідки ви дізнаєтесь про ті заходи, що відбуваються у місті?**

Більшість учасників сказали, що дізнаються про події у місті з інтернету: сайту міської ради, Фейсбук-сторінок різних закладів та організацій. Також часто називалися запрошення від бібліотекарів та інформація від знайомих. Телебачення, за висловленням учасників, не є в Коростені джерелом інформації про заходи, які плануються – воно інформує «хіба про те, що було». Називалися також афіші і місцеві газети. Серед заходів, які учасники відвідували нещодавно, згадували День деруна, зустріч з братами Капрановими, гастрольні концерти зірок, фестиваль льону, презентація книги «Переможці».

- **Який час для проведення заходів буде для вас зручнішим?**

Зручними для відвідування заходів учасники фокус-групи назвали вихідні дні та час «відразу після роботи».

- **Чи знаєте ви таке поняття, як «3 місце»?**

Питання виявилось складним, а поняття незнайомим. Пояснення модераторки змогло ліквідувати в учасників цей інформаційний пробіл.

- **Чи всього бібліотеці вистачає, щоб бути таким «3 місцем»?**

Одна з учасниць висловила, що бібліотека вже є для неї таким місцем. Прозвучала фраза від шкільної бібліотекарки: «Гіпотетично так, а от практично...», на жаль, своєї рефлексії пані далі не розвинула. Дехто з учасників зустрічі висловив тезу про «доступність». Учасниця, яка раніше не була читачкою бібліотеки, наголосила, що це, можливо, якщо тут будуть заходи з обговореннями, якщо тематика заходів буде цікавою. Бібліотекарі говорили про приклади комфортних закордонних бібліотек, згадували зонування простору для різних вікових категорій – молоді, батьків та їхніх дітей, щоб можна було проводити час родиною. Прозвучала думка, що важливим чинником є також люди, які працюють в бібліотеках – вони мають бути професійними, доброзичливими, комунікабельними. Репутацію закладу роблять його працівники. Говорили також про нові формати роботи, коли в бібліотеку люди ходять не тільки читати, а й навіть співати.

- **Що потрібно робити бібліотекарям, щоб в бібліотеку хотілося ходити?**

Одна з учасниць розповіла про власний досвід відвідування закордонних бібліотек та наголосила, що хотіла б, аби фонди бібліотек були відкриті, бо тоді «хочеться завалитися в ті книжки і гортати їх». Вона згадала також досвід з власного дитинства, коли підлітком приходила працювати у читальну залу, а хотілося не читати й писати, а побалакати з однолітками. «Я не знаю, як цього досягнути, щоб і культура, і спілкування, і хороші емоції, і отримання інформації поєднувались...». Шкільна бібліотекарка розповіла, що діти зараз поводять себе так само в бібліотеці, як і раніш, так само читають паперові книжки, обираючи їх самостійно. Вона з посмішкою описала дітей, які приходять «в ящику покопатися, вибрать, шкоду зробити... це ж святе діло». Тобто вільний доступ є привабливим для усіх вікових категорій. Бібліотекарі ж традиційно скаржились на нестачу сучасної літератури.

- **Якої тематики в бібліотечних заходах Вам не вистачає?**

Перше, про що згадали учасники фокус-групи – це тема здоров'я, «аби можна було поспілкуватися з фахівцями». Також, людей цікавлять такі теми, як: написання проектів, міжнародного досвіду, громадської активності, налагодження співпраці між різними організаціями. Висловлювалася думка, що було дуже приємно, коли громадська організація КримSOS нещодавно обрала Коростень для проведення одного з своїх тренінгів.

Питання організації бізнесу викликало фразу «це взагалі суперово». Одна з учасниць додала, що на сьогодні актуальною є тема виживання малого бізнесу в сучасних умовах. «У нас маленьке містечко, ми багато кого знаємо, і завдяки знайомствам ще можемо якісь питання вирішувати. А вийти за межі міста, хоча б до Житомира – це вже проблематичніше».

Згадували приклад тренінгу-семінару з організації ОСББ, що проводився нещодавно в місті. Цей тренінг отримав схвальні відгуки учасників, його тематика нині є дуже затребуваною в місті. Питання фінансової грамотності викликало неоднозначну реакцію, бо учасники бачать різноплановість такої

теми та замислюються, а чи будуть на заході висвітлені актуальні для них питання. Загалом, можна узагальнити відгук аудиторії, що «це питання цікаве, але складне».

Одна з учасниць навела приклад чуток про субсидії, що ширяться серед людей: «Люди необізнані. А це актуальне питання, яке треба висвітлювати». Аудиторія долучилася із зауваженням, що такі складні питання краще обговорювати з фахівцями, а не тільки отримувати інформацію із ЗМІ. Дехто згадав власний досвід роботи, коли, працюючи в податковій, довелося пояснювати людям, як оподатковуються їхні доходи. Люди є фахівцями в різних галузях, але в сфері податків вони необізнані, хоча стикаються з цим щоденно.

- **Чи готові Ви особисто брати участь у культурному житті міста? Якою ви бачите свою роль (учасник, організатор, майстер, викладач...)**

Учасники зустрічі визнали, що вони є і організаторами, і ініціаторами, і учасниками багатьох заходів в місті - «співучасниками широкого профілю».

III. Висновки та пропозиції

Слід зауважити, що до фокус-групового дослідження були залучені активні мешканці міста. Вони мають виважену громадську позицію та є ініціаторами й організаторами багатьох публічних заходів. Плануючи подальшу діяльність, бібліотекарі й надалі можуть співпрацювати з цими людьми та іншими громадськими активістами, що здатні продукувати ідеї та згуртовувати громаду. Маючи вже сталі зв'язки з такими людьми, бібліотека може створити на своїй базі своєрідний центр громадської активності, де відбуватимуться суспільно значущі події.

Учасники обговорення визначили теми, які були б актуальні для громадських активістів: створення та функціонування ОСББ, написання проектів та налагодження співпраці, обговорення проблем функціонування міста. Згуртувати таких людей навколо бібліотеки можуть допомогти вже долучені користувачі та активізація роботи у соціальних мережах, адже люди з активною громадською позицією здебільшого є їх користувачами. Заходи вказаної

тематики краще проводити в формі обговорення із залученням обізнаних фахівців.

Під час обговорення називались також тенденції, що приваблюють людей до бібліотеки: відкритий доступ до фондів, зонування простору, створення умов для різних видів діяльності – від суто читання до спілкування і творчості. Учасники не говорили про умови комфорту (тепло в приміщенні чи наявність туалетної кімнати), бо в бібліотеці таких проблем немає.

Слова «спілкування», «обговорення», «інтерактив» найчастіше звучали у висловлюваннях учасників, бо саме цього потребує більшість людей – бути не пасивними спостерігачами, а активними учасниками процесу. Тож задля успішності і результативності бібліотеки мають організовувати заходи, що передбачають участь аудиторії: дискусії, тренінги, майстер-класи тощо.

За висловами учасників обговорення можна надати рекомендації щодо форм заходів для різних соціальних та вікових груп. Так, людей середнього віку приваблює можливість сімейного дозвілля з дітьми і друзями. Заходи для цієї групи слід проводити у вихідні дні.

Людей старшого віку приваблює насамперед можливість познайомитися з іншими людьми, поспілкуватися та розважитися – потанцювати, поспівати, поділитися думками про прочитане чи почуте, представити власну творчість. Важливо, що ця соціальна група є дуже відкритою для спілкування, вони самі можуть підказати тематику цікавих зустрічей і обговорень, тому з ними варто постійно підтримувати діалог і відгукуватись на їхні побажання. З цією соціальною групою можна проводити заходи і в денний час, але для залучення аудиторії працюючих краще це робити ввечері (17-18-а година).

Інформування мешканців про заплановані заходи має здійснюватися у двох обов'язкових напрямках. Масове інформування передбачає розміщення анонсів у бібліотеці, на її віртуальних майданчиках (сайт, блог, соцмережі) та у міських друкованих ЗМІ. Розміщуючи таку інформацію, в анонсах слід вказувати саме ті моменти, які мають привабити громаду, як то: майстер-клас, автограф-

сесія письменника, тренінг, призи і подарунки переможцям змагань, фахова консультація тощо. Звісно, все вказане в анонсі має відбутися. Крім того, не можна залишати ефективну практику особистого запрошення учасників на заходи. І тут також можна спиратися на активних містян, які можуть долучити до бібліотечних заходів своїх знайомих.

IV. Загальні спостереження

- **Загальні теми та тенденції у відповідях**

Незважаючи на те, що більшість учасників обговорення є бібліотекарями освітніх закладів чи педагогічними працівниками, це не заважало їм говорити про культурні потреби дорослих. Приклади з власної практики згадувались лише як ілюстрація до загальних питань організації заходів, а не як «експертна думка» про культурні потреби дітей.

- **Групова динаміка**

Загалом конструктивна бесіда викликала справжню зацікавленість в учасників, які замислювались над поставленими питаннями досить глибоко, іноді відповіді на раніше поставлені питання висловлювались трохи пізніше. Люди говорили щиро і лише про власні відчуття та вподобання. Деякі з учасників на початку розмови говорили, що можуть піти трохи раніше через велику зайнятість, але всі залишилися до кінця обговорення. Деякі з запитань викликали в учасників роздуми та ще неоформлені «думки вголос». Судячи з активності учасників, можна припустити, що це стане гарним поштовхом для нових ідей та ініціатив в місті.

- **Тон дискусії**

Аудиторія була доброзичлива до всіх учасників обговорення. Працівники бібліотеки були здебільшого слухачами, не нав'язували свою думку та не нагадували учасникам про свої ініціативи. Люди зацікавлено слухали один одного, не сперечаючись і не заважаючи висловитись.

+

Звіт про роботу фокус-групи в м. Новоград-Волинський

Місце: Бібліотека-філія № 5 Новоград-Волинської ЦБС

Дата: 06.10.2016

Модератор: Галина Козаченко

I. Стислий опис

А. Тема: Місце бібліотеки в інформаційно-культурному просторі мого міста.

Мета: Вивчити думку представників громади стосовно послуг бібліотеки та перспектив її діяльності в галузі освіти дорослого населення.

Б. Учасники :

- чоловіки –
- жінки – 10

вік: 24-37 рр.

В. Логістика фокусної групи:

Тетяна, бібліотекарка

Юлія, знаходиться у відпустці по догляду за дитиною

Надія, знаходиться у відпустці по догляду за дитиною

Наталя, бібліотекарка

Людмила, бібліотекарка

Лариса, бібліотекарка

Людмила, директорка МЦБС

Оксана, заст. директора з творчих питань Палацу культури

Наталя, знаходиться у відпустці по догляду за дитиною

Надія, журналістка

На жаль, через хвороби дітей не змогли приєднатись ще три учасниці

II. Загальні питання

- **Чи достатньо можливостей у Вашому населеному пункті для культурного дозвілля та інтелектуального розвитку?**

Відповідь на питання була одностайною – не достатньо. Незважаючи на існування закладів культури і спорту, цього явно не досить на таке місто як Новоград-Волинський. В місті працює бібліотечна система, Палац культури, молодіжний центр, музей родини Косачів, краєзнавчий музей (який, до речі, досі не має спеціально облаштованого приміщення), музичні та спортивні школи та секції, кінотеатр тощо. Але основна проблема в тому, що усі заклади знаходяться в центрі, периферійні райони залишились поза увагою в цьому сенсі: «дітям немає де дітися, а батькам немає можливості їх возити». Те саме можна сказати про дозвілля дорослих. Існує спортивно-оздоровчий центр «Європа», але він так само знаходиться в центрі міста та є досить вартісним. Одна з учасниць проінформувала, що подібний центр є при одній з гімназій міста і за доступною ціною. Єдині культурно-освітні заклади (до речі, безкоштовні) у різних районах Новоград-Волинського – це бібліотеки, але вони знаходяться в таких умовах, що залишають бажати кращого.

Центр для людей похилого віку організовував на стадіоні певні розважальні, спортивні заходи, вікторини, змагання для цієї категорії, але ініціатива швидко згасла. Одна з співрозмовниць вважає, що причина в не активності людей, проте інша висловила думку, що такі заходи не мають носити разовий характер, людей треба інформувати, дати можливість звикнути до нових послуг – адже поважний вік вимагає й такого поважного ставлення.

В місті існує народний театр, проте вистави проходять рідко, це «досить вартісне задоволення саме з точки зору організаційної діяльності».

- **Чого, на Вашу думку, не вистачає?**

Як вже зазначали учасниці зустрічі, місту потрібен краєзнавчий музей. Тобто сам музей є, але для нього немає приміщення і «немає де показати усі ті

цікавинки, які зібрані за багато років». Не вистачає закладу, куди можна було б приходити всією сім'єю. Якщо дітям є чим зайнятись, то батьки «лишаються неохоплені». Так, можна ходити в кіно, але це не часте явище. Учасниці наголошували ще й на тому, що вони позбавлені можливостей: по-перше, приділити час собі, поки дитина знаходиться на заняттях в якихось гуртках – немає чим зайнятись; по-друге, немає з ким залишити дитину, якщо заняття знайдеться. Одна з учасниць сказала, що доросла людина завжди може знайти на свій смак якусь розвагу, проте цю думку не підтримали інші пані. А ще, як наголосила одна з співрозмовниць, «дуже хотілося б мати у місті власний зоопарк». Одноставну підтримку отримала одна з учасниць, яка сказала, що «найбільше нашому місту не вистачає профільних спеціалістів, знайти приміщення легше, ніж людину».

- **Яким в ідеалі Ви бачите культурний простір Вашого міста/містечка?**

В першу чергу, хотілося б комфорту і затишку в уже існуючих закладах. Мова, перш за все, йде про облаштування спеціальних приміщень, де можна було б нагодувати дитинку, перевдягти її. Потрібні в закладах культури дитячі ігрові кімнати з людиною, яка могла б 1-2 години доглянути за дітьми, поки батьки зайняті справами. По-друге, створення культурної інфраструктури по всьому місту, «кожен мікрорайон повинен бути пристосований для задоволення дозвіллевих та культурно-освітніх потреб свого населення». Не потрібен один великий культурно-мистецький центр, це має бути ціла мережа таких центрів по всьому місту. Дуже цікаву думку висловили учасниці зустрічі, що в ідеалі вони хотіли б зменшити в місті кількість спортивних секцій (понад 20!), що навчають бойовим мистецтвам – «цього добра в нас більше, ніж досить» та надати перевагу більш «мирним» видам спорту. Місту дуже потрібна арт-галерея, де можна було б виставляти свої роботи пересічним громадянам, а також школа акторської майстерності для дітей та дорослих, яка в майбутньому могла б «перерости» в справжній сімейний театр.

- **Які освітні та культурні заходи Вам більше до вподоби?**

- клуби/гуртки за інтересами («спільні інтереси об'єднують людей»)
- краєзнавчі прогулянки історичними місцями міста (можуть бути як складова клубу за інтересами)
- арт-виставки (в тому числі й робіт пересічних громадян)
- екологічні уроки/екологічні десанти (поєднання інформаційно-просвітницької роботи з практичною допомогою природі міста)
- театральні вистави (в тому числі й аматорські)
- сімейні вікторини/ерудит-ігри (дуже пізнавальний формат та об'єднуючий)
- сімейні квести (будь-якої тематики, з будь-якою складовою)
- година запитань і відповідей (консультації спеціалістів з різних галузей)
- дискусійні клуби
- літературні зустрічі/зустрічі з цікавими людьми
- мовні клуби (може бути як формат гурткової роботи).
- **Яким чином Ви дізнаєтесь про заходи, що проходять у Вашому селищі? Чи цього достатньо? Як, на Вашу думку, можна покращити «інформативну політику»?**

Перша реакція на запитання була: «Один від одного», а одна з учасниць додала: «Хто цікавиться, той дізнається, хто захоче, той завжди знайде потрібну інформацію». Гарно рекламують та анонсують свої заходи установи, що беруть за свої послуги чималі гроші. Там, де цінова політика помірна, відповідно немає достатнього інформування. Під час обговорення заходів, яким надають перевагу присутні, виявилось, що в Молодіжному центрі існує щось на кшталт театральної студії, проте переважна більшість учасниць фокус-групи про це не знають, отже, у місті не налагоджена система комунікації між установами, що надають культурно-дозвіллеві послуги та споживачами цих послуг. Співрозмовниці дійшли спільної думки, що інформування має бути комплексним: афіші по місту, оголошення на офіційних сайтах/блогах установ та

на радіо, інформування через соціальні мережі, рекламні буклети/листівки в місцях скупчення населення (дитячі дошкільні заклади, школи, поліклініки, магазини, аптеки тощо). «А щоб інформативність була ефективною та якісною, треба до співпраці залучати працівників тих установ, де ви хочете інформацію поширювати», – так підсумували відповідь на питання учасниці фокус-групи.

- **Який час для проведення заходів буде для вас зручнішим?**

Зручним часом для проведення заходів і своєї участі в них шановні пані вказали післяобідню пору, тобто від 16 години у будні, та все ж краще орієнтуватись на вихідні дні. Також виникла думка, що заходи можна проводити і в той час, коли батьки приводять своїх дітей на різні гуртки, «а самі не знають, де подітися». А якщо у людей буде можливість обговорювати та впливати на графік роботи бібліотеки, на час проведення заходів – то це просто ідеальний варіант, як вважають співрозмовниці.

- **Що Ви знаєте про так зване «3 місце»?**

Ніхто з присутніх, на жаль, не чув вислів «третє місце» і не був готовий висловити припущення. Інформація модератора щодо цього питання була абсолютно новою і дещо несподіваною для всіх учасниць зустрічі.

- **Чи може бібліотека стати таким «3 місцем», як Ви вважаєте? Що, на Вашу думку, потрібно зробити, щоб перетворити бібліотеку у справжній інформаційний, культурно-дозвілєвий центр?**

Після обговорення поняття учасниці фокус-групи самостійно назвали бібліотеку «3 місцем», де «багато цікавого, завжди безпечно і спокійно за життя та здоров'я». Пролунала думка, що навіть саме слово «бібліотека» несе позитивну енергію, а установа є справжнім «комунікативним центром», зокрема це стосується бібліотек м. Новоград-Волинського, «навіть тих, де умови не можна назвати ідеальними». Дуже важливу роль мають фахівці бібліотек, тому що «людський фактор чи не найголовніший скрізь, а в бібліотеках особливо». Але, наголосили співрозмовниці, бібліотекам потрібна допомога від влади, громадських організацій, пересічних громадян: «Адже вони стільки

роблять для нас, треба і для них щось зробити». У цьому сенсі пані згадали, наприклад, зустріч з лікарем-гінекологом, що проходила в бібліотеці. Для обговорення таких особистих питань має бути хай невеличке, але окреме приміщення, де можна спілкуватись вільно та відкрито. А в даний момент потрібно або закривати бібліотеку для інших клієнтів, або бути готовими до того, що «тебе почують усі». Бібліотеці, вважають присутні, дуже потрібно сучасне мультимедійне обладнання для технічної підтримки заходів, якщо «ми хочемо, щоб вони були цікавими і сучасними: не завжди можна запросити когось».

- **Яких послуг не вистачає в бібліотеці? Від яких послуг, на Вашу думку, краще відмовитись?**

Учасниці фокус-групи висловили ідею, що бібліотекам треба розширити перелік платних послуг, зробити «мінімально-символічну плату за можливість участі в заходах». Тобто, «люди платять невеличкі гроші, а бібліотека має змогу створити для них комфортні умови – чай, кава або ще щось...». Прозвучала думка, що бібліотекам треба впроваджувати постійне вивчення думок і потреб клієнтів бібліотек та тих, хто ще ними не є. Такий формат досліджень, як фокус-група, дуже зацікавив присутніх, які вважають доцільним робити їх регулярно.

- **Чи готові Ви стати волонтером бібліотеки задля втілення Ваших ідей, пропозицій тощо в життя? Що Ви готові зробити для цього?**

Співрозмовниці дуже оптимістично сприйняли пропозицію допомогати бібліотеці, щоб підтримувати її як «3 місце», як освітньо-дозвіллевий, культурний центр. Їхня допомога може бути різною: ідеї заходів, організаційна діяльність, інформаційна підтримка, стати «громадськими адвокатами» бібліотек (готові допомогти лобювати питання придбання комплекту мультимедійної техніки для міської бібліотечної системи) тощо. Не виключена можливість і фінансової підтримки заходів з боку його учасників, особливо якщо буде потреба заплатити гонорар запрошеному фахівцю або влаштувати «чаювання».

III. Висновки та пропозиції

Учасниками даної фокус-групи стали працюючі мами або жінки, що знаходяться у відпустці по догляду за дитиною. На жаль, не всі запрошені змогли взяти участь у фокус-групі через об'єктивні причини – хвороби дітей. Також шкода, що до обговорення не приєдналися татусі, погляд чоловіків на обговорювані питання був би дуже цікавим та важливим.

Аналізуючи розмову, пропонуємо створити при бібліотеці «Сімейний клуб», в рамках якого можна було б проводити заходи різнопланових форматів, орієнтованих на сімейну аудиторію:

- сімейна вікторина або інтелектуальна гра (цей формат, до речі, не потребує великих фінансових затрат, особливо враховуючи наявність в бібліотеці Інтернет-центру);
- година запитань і відповідей (консультації для батьків спеціалістів з різних галузей);
- майстер-клас «Робимо разом» (батьки і діти навчаються чомусь і роблять щось спільно).

IV. Загальні спостереження

- **Загальні теми та тенденції у відповідях**

Дуже багато разів звучали рефлексії стосовно того, що обмежене фінансування не дає можливості отримати ті чи інші послуги (в тому числі й різноманітні заходи). Перш за все учасниці хотіли б приходити в комфортні приміщення, з дитячими кімнатами, з іграми та забавками для дітей. Наголошували, що треба налагоджувати і розвивати партнерські стосунки з громадськими організаціями. Це дасть можливість бібліотекам збільшити свої ресурси, як матеріальні, так і нематеріальні, в тому числі і для проведення заходів.

Відчувалось, що така розмова вже давно стала необхідною і дала містянам можливість почути різні думки різних людей та бути почутим.

Найбільш обговорюваними питаннями стали «Чи може бібліотека стати таким «3 місцем», як Ви вважаєте?» та «Що, на Вашу думку, потрібно зробити, щоб перетворити бібліотеку у справжній інформаційний, культурно-дозвіллевий центр?»

- **Групова динаміка**

Практично усі учасниці зустрічі були активними, лише одна пані досить емоційно відреагувала на питання «Які освітні та культурні заходи Вам більше до вподоби?», практично відсторонюючись від обговорення інших запитань.

- **Тон дискусії**

Вся розмова пройшла у дружньому колі, з позитивним настроєм. Відчувалось, що учасниці прийшли з серйозними намірами обговорити те, що їх турбує, поділитись власними думками, із сподіванням щось змінити на краще у своєму місті. Для модератора ця фокус-група стала «найлегшою» в емоційному плані.

Деякі рефлексії учасників фокус-групи:

- «Інший простір – інші люди: потрібне місце – не дім і не робота, а щось інше, де можна змінити оточення, обстановку. Тобто хочеться психологічного розвантаження» (Наталя Хашчеватська)
- «Нам потрібно більше заходів сімейного спрямування – ігри, вікторини, квести тощо. Такі заходи, де б і батьки могли себе проявити, а не тільки діти. Ми маємо дати привід дітям пишатися своїми батьками» (Надія Валінкевич)

